

A Bokor-ügy

A szegedi külterületi rendőrség vezetőjének letartóztatása 1945 áprilisában

1944. december 21–22-én, miközben az országban még harcok dúltak, Debrecenben megalakult az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány, amelyre sürgető feladatként hárult a közrend és a közbiztonság minél előbbi helyreállítása. Ennek érdekében Erdei Ferenc belügyminiszter a kormány megalakulása után azonnal tárgyalást kezdett Kuznyecov szovjet vezérezredes (a katonai hírszerzés főnöke) helyettesével. (Tárgyalásairól a belügyminiszter a december 28-i, második kormányülésen tájékoztatta minisztártársait.)¹

1945 januárjában számos intézkedés történt az államrendőrség újjászervezésére. Erdei a január 4-i kormányülésen ismertette azt az új rendeletet,² mely azokon a területeken, ahonnan a front elvonult és még nem alakult meg a rendőri szervek, a helyi nemzeti tanácsok feladatává tette a politikailag megbízható, javakorabeli katonaviselt személyekből álló polgárőrségek megszervezését.³ Ezt követően a január 12-ei kormányülés résztvevői megtárgyalták az első átfogóbb tervezetet is. Ez a rendőrség feladataként egyrészt a demokratikus államrend védelmét és megszilárdítását, másrészt a közbiztonság fenntartását jelölte meg. Az új államrendőrséget a már meglévő polgárőrségekre és különböző elnevezésű ún. önkormányzati rendőrségekre, rendfenntartó szervekre kívánták építeni. Úgy látták, hogy a községi és külterületi rendőrségek képesek lesznek ellátni a csendőrség feladatait, ezért annak újbóli felállítását nem javasolták. A tervezetet az ülésen elfogadták, de kihirdetése – eddig ismeretlen okból – elmaradt.⁴

Erdei Ferenc belügyminiszter – az új rendőrség megszervezésének jegyében – január 17-i rendeletében az újonnan létesült közbiztonsági szervek tevékenységének kiterjesztését rendelte el. A közrend és közbiztonság fokozottabb biztosítása érdekében minden szökött katona, katonai ruhába öltözött polgári és katonai jelleget bitorló egyén ellenőrzését, „megfékezését” is feladatául szabta az új közbiztonsági szerveknek. Ezzel gyakorlatilag – a belügyminiszter és a szovjet hadsereg főmegbízottja, Szuszejkov vezérezredes helyettesével történt megállapodás értelmében – egyfajta hatáskörbővülést rendelt el, valamiféle katonai rendészeti feladatkört is megállapított az újonnan megalakult polgárőrségeknek, nemzetőrségeknek, illetve rendőrségeknek.⁵ A másnapi kormányülésen Erdei bejelentette: a rendőrség felfegyverzését a szovjetek segítségével fogják megoldani, az „önkormányzati rendőrség” nemzetiszínű karszalagot fog viselni.⁶

Azonban a frissen megalakult polgárőrségekből sok megbízhatatlan személy került a helyi rendőrségekbe és a megvesztegethető rendőri vezetőkkel szemben igen sok panasz merült fel. Ezért szükségessé vált a helyi rendőrségek felülvizsgálata. Az 1945. március 28-i minisztertanácsi ülésen (még Debrecenben) Erdei e célból egy – a belügyminisztériumnak az igazságügy minisztériummal – közös bizottság felállítását szorgalmazta.⁷ A kiszállások, a vizsgálatok megindultak, több hónapon keresztül folytak, majd májusban az államrendőrség megszervezéséről szóló rendelet⁸ megjelenését követően a belügyminiszter – az átszervezés végrehajtása (valamint a vidéki rendőrségek további „megtisztítása” céljából) – újabb bizottságokat küldött ki a megyékbe és a törvényhatósági jogú városokba. A kilenc vármegyére és két törvényhatósági jogú városra kiterjedő vizsgálatok eredményeképpen több rendőrkapitányt és rendőrtisztet, köztük politikai osztályvezetőt váltottak le. Dévaványán a rendőrbizottság vezetőjét, Dékán Imrét, Egerben Dancza Jánost a Rendőrfőkapitányság vezetőjét, Esztergomban Várad József rendőrkapitányt, Várad Árpád alispánt, Vadász József politikai osztályvezetőt vették őrizetbe illetve váltották le.⁹

Hasonlóan kaotikus állapotok voltak Szegeden és környékén 1944 végén, 1945 elején. A szovjet csapatok bevonulása után – azok jóváhagyása mellett – Diczfalussy Ferenc nyugalmazott honvéd alezredes kezdte meg a rendőrség újjászervezését.

Kezdetben a szegedi rendőr-főkapitányság „Főfelügyelőség” címen működött és elnöki, politikai, bűnügyi, illetve kihágási osztályokra tagozódott. Őrszemélyzeti osztálya külön megszervezve nem volt, az osztályvezetői teendőket maga a főkapitány látta el. Az őrszemélyzet létszáma 1457 fő, ebből 826 fizetéses, míg a többi tanyai önkéntes, fizetés nélküli rendőr volt. Az őrszemélyzet tagjai jórészt saját, polgári ruhájukban teljesítettek szolgálatot, megkülönböztető jelzésük az előírtos nemzetiszínű karszalag volt. Fegyveresen látták el szolgálatukat, kezdetben 691 puska, 113 pisztoly és 3 golyószóró állt a rendelkezésükre. A tanyai „közbiztonsági rendőrök” pedig a tanyai lakosoktól „önkéntes adomány” címén különféle élelmiszereket, húsarukat szereztek, amit maguk közt osztottak szét.¹⁰ (Egy április végi létszámkimutatás szerint a 39 tanyai őrszobán összesen 686 fő volt az összlétszám, melyből 261 fő volt a fizetett, 425 fő az önkéntes, a 16 községi őrszobán pedig összesen 284 fő teljesített szolgálatot.)¹¹

Már január közepén felmerült a külterületi rendőrség átszervezésének a kérdése¹², ezért egy bizottságot hoztak létre, melyben a polgármesteren Valentiny Ágostonon, a későbbi igazságügy-miniszteren kívül, a Szegedi Nemzeti Bizottság tagjai, valamint a pártok képviselői vettek részt. Az átszervezés lényege az volt, hogy a tanyai rendőrséget, amely elsősorban önkéntesekből állt, fel kell oszlatni, azért hogy helyettük kiképzett (és fizetett) rendőrök teljesítsék a szolgálatot a szegedi tanyavilágban is. Ennek a tanyai, vagy más néven külteleki rendőrségnek volt a parancsnoka Bokor Antal, aki ellenezte a fenti átszervezést és április végén történt letartóztatásáig ezt meg is tudta akadályozni. Ellenforradalmi szervezkedés, ellenforradalmi puccsra készülődés és a földreform végrehajtásának elszabotálása miatt Bokort 1945. április 23-án tartóztatták le, majd internálták és később, 1946. május 4-én rendőrhatalom felügyelet alá helyezték.¹³ Ugyanis Szegeden is megindultak a vizsgálatok és április 21-től kezdődően több napon keresztül folytak a tanúkihallgatások, melyeket egy idő után Tömpe András, a Magyar Államrendőrség Vidéki Főkapitánysága Politikai Osztálya vezetője (májustól Politikai Rendészeti Osztálya) személyesen irányított.¹⁴

Bokor „rég”i rendőrkapitány volt, de a Tanácsköztársaság alatt kifejtett tevékenysége miatt (át akart szökni a demarkációs vonalon) 1919-ben a szegedi francia hadbíróóság elé állították, majd állásából felfüggesztették, végül 1924-ben nyugdíjazták. A szovjet csapatok bevonulása után „reaktíválta” magát és átvette a szegedi külterület polgárőrségének a parancsnokságát. Bokor 1945 januárjára – az ellene tanúskodók szerint – egy közel 1000 fős fegyveres testületnek lett a parancsnoka és „kiskirályként”¹⁵ viselkedve függetlenítette magát a rendőrfőkapitánytól és a saját érdeke szerint intézte a szegedi tanyavilág közbiztonsági ügyeit. A vádak szerint Bokor tudatosan nagygazdákat, 60–180 holdas „kulákokat” szervezett be a külteleki rendőrség kötelékébe, akik a szegényparasztokkal szemben ekkor már mint hatóság járhattak el. Valahányszor a szovjet csapatok „rekvirálni” indultak a tanyavilágba, a külteleki rendőrség tagjai vezették el őket a szegényparasztok házaikhoz, tanyáikhoz, csűrjeikhez, istállóikhoz. Sokszor tettelegességgig fajultak a dolgok és gyakran maguk a külterületi rendőrök is elvették a parasztok jószágait, lovait, hogy aztán egy raktárban őrizték azokat, mindenféle leltár, vagy írásos határozat nélkül. Amikor a Szegedi Rendőr-Főkapitányság politikai osztálya nyomozást indított a tanyai rendőrség néhány tagjai ellen, Bokor – a rendőrfőkapitány tudta és beleegyezése nélkül – mozgósította vidéki csapatait és azzal fenyegetőzött, hogy bevonultatja azt Szegedre és szétveri a rendőrséget valamint a kommunista párt helyi szervezetét.¹⁶ Végül ez nem történt meg, de a feszültség állandósult a rendőri vezetők, elsősorban Bokor és a politikai osztályt vezető Komócsin Illés között.¹⁷

Szegeden ekkor jugoszláv hatóságok is működtek, amelyekkel Bokornak szintén több esetben „meggyűlt a baja”. Bokor 1945 márciusában az igazságügyi miniszterhez írt jelentésében a jugoszláv határőrség határsértéseiről, a jugoszláv partizánoknak a magyar lakossággal szembeni erőszakos fellépéseiről számolt be. Az „alaptalan” feljelentést tisztázandó, a szegedi jugoszláv katonai bizottság egy hadnagya felkereste Bokort, akit azonban Bokor emberei – állítólag – agyba-főbe vertek. A jugoszláv katonai bizottság szegedi vezetője természetesen elégtételt követelt ez ügyben és Diczfalussy

rendőrfőkapitány meg is indította a nyomozást, amit azonban Bokor – azt állítva, hogy Gromov Misa őrnagy kéri a nyomozás megszüntetését – leállítatott.¹⁸

A Bokor elleni tanúvallomások visszatérő momentuma volt az is, hogy – miután rendőrkapitány lett – igen komoly vagyona tett szert, házat épített magának és a korábbi 2 lova helyett 27 ló állt az istállójában. Bokornak azonban – a tanyai közbiztonság helyreállítása mellett – a gazdátlan jószágok, elsősorban a lovak összegyűjtése, valamint azok igazságos szétosztása is a feladata volt. Előfordult, hogy a német, magyar vagy éppen a szovjet csapatok által elkobzott lovak helyett a továbbvonuló csapatok, a kifáradt, legyengült állataikat otthagyták. Így – ha nem is túl gyakran, de az is – előfordult, hogy valakinek a front átvonulása után több lova lett, mint azelőtt volt. A háborús viszonyok közt azonban az igásállatok léte vagy nemléte egy-egy család életét döntően befolyásoló tényezővé vált, hiszen állat híján a földet megművelni, fuvarozni sem lehetett, így ennek a kérdésnek a kezelése alapvetően befolyásolta a tanyavilágban a Bokor Antal rendőrkapitányról kialakított képet.¹⁹

Szintén többen vallották, hogy Bokor – miután Szeged környékén a rendőrség elfogott néhány fegyveresen bujkáló honvédet – azt tanácsolta ezeknek a katonáknak, hogy vallják azt a szovjet kihallgató tisztnek, hogy csupán azért tértek vissza a falujukba, mert a menyasszonyaikat akarták meglátogatni. Ez, valamint hogy nem engedte az elmenekült nyilas érzelmű testvérbátyja földjének a – földosztó bizottságok által – felosztását, a szegényparasztközösti szétparcellázását (Bokor fegyveres örökkel őriztette és műveltette ezeket a földeket) a Bokor ellen megindított eljárás legsúlyosabb vádpontjai lettek.²⁰

Érdekes módon az az eset, hogy – állítólag – két orosz katona meggyilkolásának kivizsgálást megakadályozta volna (a szegedi Rendőrkapitányságon 1945 februárjáig az volt a gyakorlat az ismeretlen tettes elleni büntetőügyekben, ahol a tettes kilétét nem sikerült megállapítani, hogy az ügyiratot nem küldték meg az illetékes bíróságnak, hanem irattárba helyezték azzal a megjegyzéssel, hogy a nyomozás eredménytelen volt)²¹, ekkor még nem került be a vádpontok közé, holott Bokort később, 1947. július 17-én majd e miatt fogják 10 évi kényszermunkára ítélni a szovjet hatóságok.²² Bokor későbbi sorsáról csak annyit tudunk, hogy a Szovjetunióból 1953-ban amnesztiával szabadult, de a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztálya 1960-ban – az akkor már 73 éves (!) – egykori rendőrkapitányt továbbra is veszélyesnek minősítette, így személyi anyagát továbbra is nyilvántartásban hagyta.²³

Az alább közölt levéltári források 1945. márciusa-májusa között keletkeztek. Egy részük a Politikatörténeti Intézet Levéltárában (PIL), a Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztályának irat együttesében, másik részük az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL), a Bokor Antal nevére nyitott vizsgálati dossziékban található.

Dokumentumok

1. A szegedi külteleki rendőrség átszervezésével megbízott bizottság ülésén készített jegyzőkönyv, 1945. január 23.

Jegyzőkönyv

Felvétel 1945. január hó 23-án a szegedi rendőrség irodájában. Jelen vannak alulírottak.

Tárgy: A rendőrség átszervezésével kapcsolatos észrevételek

Tényállás: 1945. január hó 18-án a külteleki rendőrség átszervezésének megbeszélésére egy bizottság lett összehívva, melyben a nemzeti bizottság, a polgármester és a pártok képviseltették magukat. A megbeszélés célja az volt, hogy a tanyai rendőrség, mely önkéntesekből áll nagyrészt, és ezek főleg nagygazdák, megszüntessenek, [és] helyettük a kiképzett központi rendőrség vegye át a szolgálatot.

Ez alkalommal az egyik bizottsági tag szóvá tette, hogy a napokban tudomást szerzett róla, hogy a rendőrség vezetőségének tudtán kívül valaki a külső őrsöket riadóztatta, s e riadóztatás célja az lett volna, hogy Szegeden a politikai osztály vagy kommunista párt le legyen szerelve. E felszólalásra – midőn a felszólaló kijelentette, hogy ez ügyben a legerélyesebb vizsgálatot kéri, s Örley ezredes²⁴ is szinte lehetetlennek tartotta, hogy a rendőrség vezetőjének tudtán kívül ilyesmi történhessen – Bokor kapitány azzal válaszolt, hogy az ő emberei ellen tartott házkutatás kapcsán ő adta ki ezt a rendeletet, ő riadóztatott, még pedig azért, mert személyes biztonsága ezt megkívánta! A jelen levő bizottság ezt erélyesen kifogásolta, s elrendelte, hogy a jövőben ily riadóztatás csak a rendőrség vezetőjének tudtával történhessen meg. E riadóztatás célja nyilván az lehetett, hogy a külső őrsök bevonásával Bokor oly karhatalommal rendelkezék, mely a szegedi rendőrség lefegyverzésére elegendő.

Kmf.

Galiba Imre s. k.
Diczfalussy Ferenc s. k.
Komócsin Illés s. k.²⁵

[PIL 274. f. 11/6. ő. e. Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztály iratai. Géppel írt másolat.]

2. Korom Mihály szegedi politikai csoportvezető jelentése Bokor Antal rendőrkapitányról, 1945. május 21.

Másolat

Városi Rendőrség

Politikai Osztály

Jelentés
Szeged, 1945. május hó 21.

1945. március hó 17-én délelőtt 8 óra 15 perckor szóbeli parancsra orosz autóval a fehértói orosz figyelő őrsre kiszálltam harmadmagammal a politikai osztályról. A parancs szerint az volt az utasításom, hogy segítsünk az orosz katonáknak a leugrott ejtőernyősök ügyében. A nyomozás eredményes volt, a kapott utasítás mellett megtudtuk még azt, hogy a külterületi rendőrség szolgálati beosztása nem felel meg a követelményeknek. Nem felel meg azért, mert a rendőri szolgálatban mindazon egyének vannak túlsúlyban, akiknek 60–180 hold földjük van. És a föld megmunkálása idejüket leköti úgy, hogy a 18 fő rendőrségi létszám 3–3 fő beosztással látja el a szolgálatot. A nyomozásról bevonulva a központi ügyeletre mentem és ott tudtam meg, hogy egy ejtőernyőst már kihallgattak Bokor kapitány és Örley ezredes részvételével. A többiek kihallgatásánál én is jelen voltam. Kihallgatás közben megjelent Bokor kapitány és rosszállólag nyilatkozott a politikai osztályról, hogy miért avatkozik az osztály bele az ilyen nyomozásokba, amikor az ilyen nyomozás az ő hatásköréhez tartozik és nem a politikai osztálynak a feladata, mert ő a külterületi rendőrség parancsnoka. Én jelentettem neki, hogy az orosz parancsnokság rendelte el, hogy a politikai nyomozók vegyenek részt a nyomozásban, mire Bokor kapitány az asztalt verve kijelentette, hogy akkor is, ha az oroszok ilyen értelemben utasították az osztályt, nekünk őtet értesíteni kellett volna, mert ez az ügy órá tartozik, és nem a politikai osztályra. A kihallgatást be kellett fejezni, mert az orosz parancsnokság kérte a foglyokat. A további kihallgatás az orosz parancsnokságnál folytatódott. Kihallgatás közben *az egyik fogolynak, név szerint Mityók Károlynak azt mondotta Bokor kapitány, mondd azt, hogy menyasszonyod van és azért jöttél haza.* Ezt többször is említette Bokor kapitány, ezt a megjegyzést, de a

tolmács nem fordította. A kihallgatás befejeztével Bokor kapitány azt a megjegyzést tette, hogy nincs semmi komoly alapja ezeknek az idejöttével, valószínű nem is lesz semmi bajuk. Az oroszok részéről is csak ellenintézkedés fog történni. Én erre nem feleltem semmit.

Kmft.

Korom Mihály
cs[oport] vezető

Szegedi Államrendőrség Politikai Oszt.
1216/1945. pol. sz.

Hivatalosan bizonyítom, hogy ezen másolat a rendőrség politikai ügyosztályának irattárában elfekvő fenti számú eredetivel szóról-szóra mindenben megegyezik.

Szeged, 1945. május 2.

[ÁBTL 3. 1. 9. V-33194. Géppel írt másolat, Korom Mihály aláírásával, valamint a Szegedi Közrendészet Vezetője²⁶ feliratú körbélyegző pecsétjével.]

3. Szegedi politikai nyomozók jelentése Bokor Antal rendőrkapitány intézkedéseiről, 1945. április 21.

Jelentés

Szeged, 1945. április 21. napján

1945. április 20-án nyomozás céljából kiszálltunk Felsőközpont és Szatymaz községekbe, s a következő panaszokat adták tudomásunkra.

Először is a felsőközponti rendőrség tagjai panaszoltak. Többek között Batki Pál felsőközponti politikai ügyek nyomozásával megbízott rendőr előadta, hogy több politikai vonatkozású feljelentéseket adott be írásban Bokor külterületi rendőrség kapitányának – ezek a följelentések még a mai napig sincsenek nyomozás alatt – s ezek az akták eltűntek, annál is inkább, mivel ő ezen ügyek nyomozásáról, hogy az megtörtént volna, még értesítést nem kapott.

Szatymazra kiszállva nyomozást folytattunk, nyomozásnál érintkezésbe léptünk Szirovica János szatymazi lakossal, és az előadta, hogy március elején megjelent náluk [egy] négy főből álló Bokor különítménybeli rendőr [osztág] Bokor kapitány parancsára és követelték rajta Schneider József szegedi lakos – aki az oroszok elől elmenekült – ingóságait. Azonban Szirovica bizonyítani tudja, hogy ezen elveszett ingóságokat az orosz katonaság kórház céljára vitte el. Ennek ellenére Szvirovica Jánost Bokor kapitány különítménye úgy összeverte, hogy két hétig nem tudott dolgozni és még a mai nap is érzi ezen verésnek következményét. Nem számítva azt, hogy a mezőgazdasági munkák elvégzésében ebből kifolyólag a legnagyobb hátrányt szenvedte.

Szirovica János elpanaszolta még azt is, hogy a környéken több ilyen, elmenekült, [a] régi rezsim emberei[nek az] ingóságait keresve, a környékbeli munkásságot összeverettetik a Bokor különítmény embereivel. Valószínűleg tartjuk, hogy erre utasításokat Bokor kapitány ad ki. Meggyőződünk arról, hogy az ezek alapján összevert munkások teljesen nincstelenek és több[en] családos apák és a legnagyobb rész[ük] a Kommunista Párt tagja.

Ezen jelentésünket annál is inkább kötelességünknek tartjuk illetékes helyre eljuttatni, mivel a demokratikus rendőrség tagjai nem arra vannak hivatva, hogy újra a munkásságot és [a] dolgozókat nyomják el, hanem ezeknek és az egész magyar népnek a javait és érdekeit szolgálja.

Kmf.

Rózsa Mihály s. k.
pol. nyomozó

Kövesi József s. k.
pol. nyomozó

[PIL 274. f. 11/6. ő. e. Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztály iratai. Géppel írt másolat.]

4. Agócsi János bűnügyi nyomozó jelentése, 1945. április 24.

Jelentés

Alulírott Agócsi János bűnügyi nyomozó tisztelettel jelentem a következőket:

Körülbelül ez év február vége felé egy gyilkossági ügyben kiszálltunk Szentmihálytelek közelében a szabadkai országúttól kb. 600 méterre, ahol 2 meggyilkolt orosz katona holtteste feküdt. A bizottság tagjai: Bokor Antal rendőrkapitány, Agócsi János bűnügyi nyomozó és a rendőrségi fényképész voltak, ezen kívül még 3 rendőr.

Bokor szabályellenesen megtiltotta nekem, hogy az ügyben a legszükségesebb nyomozati tevékenységet is lefolytassam annak ellenére, hogy a rendőrségi gyakorlat szerint gyilkossági ügyekben csak detektívek folytathatnak nyomozást, még ha külterületről van is szó. Tiltakozása és akadályoztatása ellenére is megállapítottam, hogy a holttestek orosz katonák lehettek, akiket összekötözött kézzel kocsin vittek a helyszínre. A gyilkosság után ruhájukat lehúzták és a gyilkosok elmenekültek. Minthogy Bokor egészen érthetetlenül meggátolni igyekezett abban, hogy fényt derítsek a gyilkosság hátterére, fel kell tételeznem, hogy az ügyben ő maga sem akart erélyes és eredményre vezető nyomozást folytatni. Kérem az iratainak alapos átvizsgálását, hogy megállapíthassék, megtörtént-e minden kellő intézkedés, ami egy ilyen rendkívül fontos ügy tisztázásához szükséges.

Szeged, 1945. április 24.

Agócsi János
bűnügyi nyomozó

[ÁBTL 3. 1. 9. V-33194. Géppel írt szöveg, Agócsi János aláírásával.]

5. Láng Györgynek a szegedi politikai nyomozó osztály előadójának jelentése Bokor Antal rendőrkapitány ténykedéséről (d. n.)

Jelentés Bokor kapitány ténykedéséről

Szeged város külterületi kapitányságának vezetője Bokor Antal volt rendőrkapitány. Testvérbátyja deszki földbirtokos. Az ottani környéken 39 hold földje van, amely a legjobb minőségűnek számít. Ez a deszki földbirtokos egyike volt a vidék legnagyobb nyilas agitátorainak. Fanatikus szélsőjobboldali beállítottságú ember volt, aki egész természetes[en] az oroszok bevonulása előtt érthető okokból elmenekült. Miután Bokor kapitány állást kapott a szegedi rendőrségen, első dolga volt, hogy bátyjának birtokát gondozás alá vette. Minden oka meg volt erre, mert a vidék szerb lakossága természetesen a gyűlölt nyilas földbirtokos földjére tartott igényt és joggal. Bokor kapitány eleinte szóval, fenyegetéssel tartotta távol a nyilas birtoktól a környék

földművelő proletárjait. Később azonban a Szeged város rendőrségénél szolgálatot teljesítő rendőröket rendelte ki, részben, hogy őrizzék, részben pedig, hogy *megmunkálják a földet*. Deszken is megalakult a Földigénylő Bizottság és a földreform végrehajtása során annak szellemében elsősorban az elmenekült nyilas birtokát kívánják szétszítani az arra érdemeseknek. Bokor kapitány szembeszállt ezzel a törekvéssel, kijelentette, hogy a földet most ő bírja, ő is műveli, aki pedig oda beteszi a lábát, azt lelöveti. Előállott tehát az a rendkívül szomorú, a rendőrségre, de egész demokratikus rendszerünkre igen diffamáló fényt vető helyzet, hogy a rendőrség, amelynek a kormány intézkedéseinek végrehajtásához segédkezet nyújtani a hivatása, éppen ellenkezőleg, egy németbérenc nyilas vagyonának megmentésére törekszik. Nem menti Bokor kapitány cselekményét az a tény, hogy testvéréről van szó, hiszen a nyilas birtokok felosztása nem jelenthet egyéni előnyöket senki számára. Bokor tehát súlyos kötelességmulasztást követ el akkor, amikor a közszolgálatban álló rendőröket egyéni céljai érdekében használja fel. Kirendelte őket kapálni, vetni, a föld körüli munkákat végezni, de különösen súlyos bűnt követ el a demokratikus Magyarországgal szemben, amikor egy nyilas birtokot a saját maga számára akar átmenteni. Természetesen nyilvánvaló, hogy nem ő akarja tulajdonba venni a földbirtokot, még ez is csak porhintés a világ szemébe, igazi célja az, hogy nyilas testvérbátyja részére őrizze meg, illetve mentse át. Azt hiszem ez a legnagyobb bűne Bokor kapitánynak, de nem az egyetlen.

Nyílt titok, hogy Bokor kapitánynak 1944. október 12-ét megelőzően két rossz lova volt. Ma 18 ló áll az istállójában. Amennyiben ő ezzel kapcsolatban azzal védekezne, hogy ez csak megőrzésre van nála, rögtön kiviláglik eme védekezés tarthatatlansága, ha előadom, hogy ezek a lovak dolgoznak a deszki nyilas birtokon és Bokor Antal saját birtokán. A rendőrségi fizetésből semmi esetre sem vásárolhatta ezeket a lovakat, de ki ad el ma lovat[?] Bokor a falvakban teljhatalmúlag intézkedik a lovak tekintetében. Tudjuk nagyon jól, hogy a magyar, a német és az orosz katonaság is rengeteg lovat vitt el, azonban nagyon sűrűn előfordult, hogy az elvitt lovak helyett a kifáradt, az akkor használhatatlan lovakat otthagyták. Aki szerencsésebb volt, annak még több lova is került, mint ami eredetileg volt. Valóban igazságot kell tenni ebben a kérdésben, mert az igaállat hiány, vagy annak meg nem szervezett elosztása katasztrofális helyzetbe hozhatja a földművelést. Bokor intézi ezt a kérdést és így most már érthetővé válik, hogy honnan került a 18 ló a Bokor istállóba. Nem teszünk semmit a demokratikus Magyarország kialakítása érdekében, ha túrjuk, hogy a régi reakciós köztisztviselői szellemmel alaposan beoltott Bokor a demokratikus magyar rendőrség nevében folytathassa üzemét.

Bokor különítményt szervezett a maga számára, amelyet a vidéken elég nagy számban fellelhető volt automata fegyverekkel szerelt fel. Ezt a különítményt saját parancsnoksága alá rendelte, azok senkitől mástól parancsot el nem fogadnak. A különítmény tagjai sűrűn kijárnak vidékre és ott nyomozást folytatnak. A nyomozás eredménye rendszerint az, hogy kocsi számra hozzák be az elkobzott értékeket, amelyet aztán a különítmény *saját raktárában tárol*. Az elkobzott értékekről nyugtát nem adnak, így azok szabad préda tárgyai. Nemrég panaszolta a felsőközponti őrszoba parancsnoka, hogy a Bokor különítmény által elvitt értékeket most Bokor kapitány újra tőlük kéri beszállítani. Az történt ugyanis, hogy a fél érdeklődött Bokornál, mi van a bűnjelként lefoglalt értékeivel. Bokor nem jött zavarba, azt válaszolta, hogy majd a felsőközponti rendőrségtől kér felvilágosítást. Kettős bűncselekményt követ el ezáltal: az egyik az, hogy ő vagy legényei – végeredményben mindegy – hiszen az ő tudomásával történik minden, de ha nem tudna róla, akkor is felelős érte, hiszen az ő parancsnoksága alatt álló szervezetről van szó, eltulajdonítják a bűnjelként, vagy elkobzott tárgyként kezelendő értékeket. A másik és talán még súlyosabb bűncselekmény az, hogy igen kedvezőtlen színben tünteti fel, ma a falvakban igen komoly szerepet játszó becsületes rendőrséget, amikor úgy állítja be a dolgot, mintha annak kezén sikkadt volna el a szegény ember holmija. Az egyszerű ember, aki igazát keresi, nyilván a városi rendőrkapitány úr szavát hiszi el és azzal a meggyőződéssel megy haza, hogy a falujabeli rendőrök a saját zsebükre dolgoznak.

Ugyancsak Felsőközponton panaszzják a rendőrök azt, hogy Bokor kapitány állandóan leiratot intéz hozzájuk, amelyben hol az egyik, hol a másik nyilas hozzátartozója számára ad engedélyt bútorainak, vagy gazdasági berendezéseinek elvitelére. Kezeim között van az egyik ilyen átirat, amelyben az egyik sváb érdekében interveniál, még a rendőrség politikai osztályának vezetőjére is hivatkozik, holott mint utólag kiderült, az illetővel soha nem beszélt erről a kérdéstről, csak a nagyobb nyomaték kedvéért írta átiratában. Ezáltal is kerékkötője Bokor a reakció elleni harcnak. A meglehetősen kifosztott Szeged környéki paraszt nép csak kiábrándulással veszi tudomásul, hogy azok, akiknek nyomorúságát elsősorban köszönheti, az Bokor kapitány segítségével megmenti vagyonát.

Egész természetesnek látszott a felszabadulás után, hogy annyi földesúri és nagybirtokosi elnyomás után végre a szegényparasztság veszi kezébe mindenütt sorsának intézését. Nyilvánvaló volt, hogy a tanyai és községi polgárőrsegek, később rendőrségek megszervezésénél elsősorban a szegény parasztság kezébe kerül a fegyver, hogy mint rendőrség harcoljon a reakció ellen, és biztosítsa a közrendet. Fölösleges ennek indokait bővebben magyarázni, nyilvánvaló, hogy ez mindenütt így is van. De nem Szeged környékén. Bokor mindenütt a 40–50 holdas gazdákat nevezte ki rendőröknek, sőt parancsnokoknak is. Ahol véletlenül nem ilyenek voltak a rendőrök, ott mindent elkövetett, hogy leváltsa a kisparasztot és egy nagygazdát ültessen a helyére. Eme magatartásának rendkívül szerteágazó konzekvenciái vannak. Nézzük elsősorban rendőri részét: a nagygazda nem végezheti rendőri kötelességét megfelelően, mert a birtoka ügyeinek intézése úgyszólván minden idejét igénybe veszi. De nem is végzi lelkiismeretesen munkáját, mert nem kenyere a rendőri állás, hiszen egzisztenciája, földje, vagyona révén biztosítva van. Ezek a nagygazdák fő feladatuknak azt tekintik, hogy a hivatali hatalmuk segítségével elsősorban saját vagyonukat védelmezzék, másodsorban a hasonszörű barátaiknak nyújtsanak segítséget. Ilyenformán a szegényparasztság, akinek érdeke mindenekelőtt szem előtt tartandó volna, ismét segítség nélkül marad. A nagygazdák természetesen Bokor kapitány leghűségesebb hívei, amire Bokor nem véletlenül helyez súlyt, amint az a későbbiekből ki fog tűnni.

Szorosan ehhez a kérdésekhez kapcsolódik a lovak elosztása is Bokor részéről. Ma az igás állat a vidéken életet jelent. Bokor rendkívül sok esetben juttat olyan elemeknek lovat, akik a múlt rendszer feltétlen hívei voltak, és még ma is szemben állnak a demokratikus törekvésekkel. Ezzel szintén magához kapcsolja ezeket a reakciós elemeket, szintén nem véletlenül.

Ezelőtt pár hónappal történt, hogy a politikai nyomozók Szegeden felderítettek egy raktárat, ahol minden leltár nélkül milliós értékek voltak felhalmozva. Ez volt a Bokor különítmény raktára. Semmiféle törvényes alapja nincs annak, hogy bűnjeleket, vagy elkobzott tárgyakat a rendőrség egy különítménye önállóan tároljon, különösen nem leltár nélkül. Bokor érezte, hogy ezért felelnie kell és esetleg sor kerülhet felmentésére, vagy akár letartóztatására is. Azonnal riadóztatta telefon útján a kerületi őrszobákat és meghagyta nekik, legyenek készenlétben, hogy adott jelre fegyveresen bevonulhassanak Szegedre. Most látszik csak, eme tényt ismerve, hogy miért csoportosítja Bokor maga köré a környék reakciós elemeit, miért ad fegyvert a kezükbe. Akkor nem került sor Bokor letartóztatására, de ha mégis úgy történt volna, akkor a külterületi őrszobák kb. 1000 főnyi fegyveres ereje erőszakkal szabadította volna ki. A politikai osztály egyik rendőrtisztje tanúja volt ezekben a napokban egy beszélgetésnek, amely Bokor kapitány és két tanyai rendőrőrszoba parancsnok közt folyt le. Bokor azt mondta: „Most nem volt szükség a közbelépésre.” A rendőrök azt felelték, hogy: „Csak szóljon bármikor kapitány úr, mi bejövünk és szétlövöldözzük még az istent is.” Bokor tehát tisztában van azzal, hogy üzelmeit ismerik és úgy válogatja ki a külterületi rendőröket, hogy szükség esetén testőrségként is felhasználhassa. Ezzel a ténykedésével már túlmegy a kötelességmulasztó, korrupt tisztviselő mentalitásán. Nyilván államellenes tevékenység ez, amelyet ha nem fojtunk el csírájában, komoly konzekvenciái lehetnek.

Összefoglalva [az] elmondottakat: Bokor hivatali hatalmát saját egyéni és anyagi céljai elérésére veszi igénybe. Különítménye a törvénytelen és jogellenes cselekmények

tömegét követi el. Ő maga többször hangoztatta, hogy ha ő ellene eljárást mernek indítani, megvannak az eszközei, hogy visszaüssön. A fentiekből kitűnik, hogy ez valóban így is van. Nem kétséges tehát, hogy ilyen ember a demokratikus magyar rendőrség tagjaként nem szerepelhet.

Dr. Láng György s. k.

[PIL 274. f. 11/6. ő. e. Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztály iratai. Géppel írt szöveg.]

6. Diczfalussy Ferencnek a szegedi rendőrkapitányság vezetőjének tanúkihallgatási jegyzőkönyve, 1945. április 27.

Jegyzőkönyv

Felvéttetett 1945. április 27-én Diczfalussy Ferenc szegedi rendőrkapitányság vezetőjével Bokor Antal ügyében a rendőrség politikai osztályán.

Neve: Diczfalussy Ferenc, államrendőrségi főkapitány, 50 éves, nő, magyar állampolgár, büntetlen, előadja a következőket:

Az ún. Bokor-különítmény majd később külterületi kapitányság keletkezésére, átszervezésére vonatkozólag a következőket adom elő.

Amidőn 1944. nov. első napjaiban átvettem a rendőrség vezetését, akkor már az ún. Bokor-különítmény javában működött, s a külterületi őrsök is már elég nagy számban fel voltak állítva. A külső őrsök felállítása akkoriban úgy történt, hogy a helyi viszonyoknak megfelelően egyes közületek, tanyák kértek engedélyt, hogy polgárőrséget szervezzenek.

Mi az engedélyt rendszerint meg is adtuk, s miután fegyverünk nem volt elegendő, csak polgárőri igazolványt adtunk az illetőknek, s utasítottuk, hogy nézzenek széjjel a tanyákon s szerezzenek fegyvert. A felállítandó őrsről a névjegyzéket beküldték, s azt Bokor javasolta, s ennek alapján engedélyeztük az őrs működését. Az őrségek felállításánál súlyt főleg arra helyeztünk, hogy azok megbízható baloldali elemekből álljanak.

Bokor ismerte a tanyavilágot, s így ő véleményezte a beküldött névsort, s a felügyelőség ennek a javaslatnak alapján utasította az állományvezetőt, hogy állítsa ki a személyi igazolványokat. Később a fegyverekre is állítottunk ki igazolványokat, mert az orosz parancsnokság követelte, hogy ne csak karszalagjuk legyen a külső őrsöknek, hanem a személyi igazolványokon kívül fegyverviselési engedélyük is.

Az idők folyamán igen sok panasz futott be, hogy a külterületi őrsök nem felelnek meg a követelményeknek, mert azok nagyrészt csak módosabb gazdákból állnak, kik a saját tanyájukat védik csak, s nem törődnek eléggé a közrenddel, sőt hogy a szegény embereket küldik robotba, azok lovait veszik igénybe, s ők közben a közmunkákból kivonják magukat, s csupán saját tanyájukkal törődnek.

Ekkor már szó volt arról, hogy ezeket az őrsöket át kell szervezni, s egységes irányítás alatt levő rendőrséggel kell pótolni. Erre vonatkozólag ki is dolgozott a felügyelőség egy tervezet. Január első napjaiban engem és Komócsin Illést Szuhinov őrnagy az orosz parancsnokságtól magához kéretett, s kifejtette, hogy a külső őrsöknél valami nincs rendben, s ezeket le kell váltani, mert lehetetlen állapot, hogy valaki feltesz egy vörös karszalagot, szerez valahonnan egy puskát, s azt csinál kint amit akar. Ekkor bemutattuk a tervezetünket, mely szerint a 860 külterületi önkéntes rendőrt leváltjuk, s helyette őrsöknként 10–12 főt teszünk, úgy hogy az összes külterületi őrség alig fogja a 260 főt elérni. Ő ezt nagyon helyeselte. Közben Bokor kapitány úr is beszélt velem, s megfelelő tárgyalás után közölte velem, hogy az átszervezés most még nem aktuális, mert a jelenlegi viszonyok között ily kis létszámú rendőrség nem tudja a szolgálatot ellátni. Közben Szuhinov őrnagyot elhelyezték, ő tovább szorgalmazta az átszervezést. A

felügyelőség azonban szeretett volna egy központi iskolát felállítani, s így e kiképzett emberekkel gondolta valóra váltani a kültelki átszervezést. Ez azonban pénzhiány folytán nem volt megoldható.

Január első napjaiban, a dátumra pontosan nem emlékszem, az esti órákban történt, hogy dr. Pálfy²⁷ telefonon felhívott, s közölte hogy csináljak valamit, mert a Bokor-különítmény tagjai le akarják tenni a fegyvert, s az összes kültelki őrsök a határ mellől ott hagyják őrseiket, s elmennek Debrecenbe, mert nem tűrhetik, hogy a politikai osztály házkutatást tart náluk, s le akarják őket mind tartóztatni. Kérdeztem dr. Pálfytól, hogy hol vannak ezek az emberek? Mire ő kijelentette, hogy most tárgyalt velük, de eljönnek a lakásomra, s igyekezzek rábeszélni őket, hogy ilyen dolgot nem lehet csinálni. Rövidesen rá meg is jelent ifj. Bokor vezetésével vagy három Bokor-különítménybeli ember, s előadták, hogy ők azonnal itt hagyják a rendőrséget, mert őket le akarják tartóztatni. Megnyugtattam őket, hogy „határozat” nélkül nem lehet senkit letartóztatni, mert éppen ilyen jogon maguk is letartóztathatnának bárkit, s ily formán tiszta bolondok házáat csinálunk a rendőrségből, s kinevettetjük magunkat. Különben is, én se házkutatásokról, se a letartóztatásokról nem tudok, majd érdeklődök. De addig is, miután Bokor nincs itthon, nyugodtan menjenek szolgálati helyeikre, s várják meg a döntést, senki fegyverét, s helyét ne hagyja el.

Ha magukat valaki le akarja tartóztatni, s annak nincs erre rendelkezése vagyis határozata, éppen olyan nyugodtan maguk is letartóztathatják az illetőt. A búcsúzkodásnál megígérték, hogy nem csinálnak semmi meggondolatlanságot, s becsületszavukat adták, hogy nyugodtan hazamennek, s várnak, amíg Bokorral, s Komócsinnal tisztázzuk az ügyet. Mikor ők elmentek, felhívtam telefonon dr. Pálfyt, s közöltem, hogy az emberek megnyugodtak, s majd a többit holnap elintézzük. Ez ügyben telefonáltam Dénes polgárm[ester]helyettesnek is, kivel a dolgot úgy beszéltük meg, hogy másnap reggel 8-kor eljön az irodámba. Rá kb. egy órával felhívott Bokor, s közölte, hogy megérkezett, s megjegyezte, hogy alig teszi ki a lábát, már disznóság van. Mire én közöltem vele, hogy nincs már semmi baj, egy kicsit eltúlozzák az emberek a dolgot, mert senkit nem tartóztattak le, tudniillik közben érdeklődtem a politikai osztályon, hogy mi volt tulajdonképpen, s azt a választ kaptam, hogy Bekénél házkutatást tartottak, s egy csomó lopott holmit találtak, de senki nem tartóztattak le. Ha jól emlékszem Komócsin politikai nyomozóval beszéltem, ki a Hutter udvarnál tartott kutatást.

Ez ügyben többet senkivel nem tárgyaltam. Hogy ifj. Bokor vagy az emberei hogy és miként adták elő a dolgokat Bokornak, azt nem tudom. De annyit kénytelen vagyok rögzíteni, hogy senkinek a letartóztatásáról szó nem volt, ily intézkedést ki nem adtam, mert akkor nyilván erről dr. Pálfynak is tettem volna jelentést. Ellenben tény, hogy ifj. Bokor sokszor teljesen elferdített dolgokat közölt Bokor kapitánnyal, s ebből rengeteg kellemetlenség származott, úgy, hogy maga az édesapja említette egyszer, hogy el kell helyezni Pistát, mert rettenetesen sok kalamajkát okoz. Különben erre vonatkozólag ajánlatos volna a külterületi kapitányságnál beosztottakat kihallgatni, azon kívül Galiba, dr. Csillag, Palotay, s az egyik gépirónő is tudna felvilágosítást adni, hogy milyen, a valósággal meg nem egyező dolgokat adott elő, s erre lehetőleg a környezetét is rá akarta venni, hogy neki adjanak igazat. Miután ő apja helyett gyakran önállóan intézkedett, sőt a Belügyminiszternek is telefonált, így az emberek az ő rendelkezéseit végre is hajtották.

A következő nap reggelén vagy az V. vagy az I. őrszoba parancsnoka reggel 7 órakor felhívott lakásomon, s érdeklődött, hogy a készültséget be lehet-e szüntetni? Miután én semmiféle készültségről nem tudtam, megkérdeztem, hogy kinek a rendelkezésére tartottak készültséget? Mire az őrparancsnok azt felelte, hogy az ügyeletes tiszt dr. Csillag rendelte el. Én dr. Csillag Imrét felelősségre vontam, mire ő kijelentette, hogy ő semmiféle készültséget nem rendelt el, s így nyilván nevével visszaéltek. A rendőrségnél ekkor szereztem tudomást, hogy a külterületi őrsök is riadóztatva voltak.

Dénes polgármester[helyettes], Komócsin Illés, Galiba és én a reggeli órákban tisztázni igyekeztünk a dolgokat, s arra az elhatározásra jutottunk, hogy a külterületi őröket a már megállapított átszervezés szerint leváltjuk, s végre rendet teremtünk. E megbeszélés alapján Dénes polgármester[helyettes] összehívta a [Szegedi] Nemzeti Bizottságot, ahol letárgyaltuk a külterület átszervezését, s a Nemzeti Bizottság jóvá is hagyta az átszervezést. E megbeszélés alkalmával Gombkötő [a] kommunista párt titkára felvetette a kérdést, hogy ki volt az, aki a külterületi őröket riadóztatta, állítólag azzal a céllal, hogy a partizánok ellen lett volna erre szükség, de tulajdonképpen más céllal, nevezetesen a kommunista párt ellen. Vagy kétszer tette fel a kérdést, mikor Bokor kijelentette, hogy, a riadóztatást ő hajtotta végre, illetve rendelte el, mert személyes biztonsága így kívánta. Erre jegyezte meg Örley ezredes, nemzeti bizottsági tag, hogy nem érti, hogy lehet az, hogy a rendőrség vezetőjének tudta nélkül el lesz rendelve egy általános riadó, s miért kell valakinek biztonságára külön fegyveres erő. Miután Bokor akkor kijelentette, hogy máskor ez nem fog előfordulni, Dénes polgármester [helyettes] úgy vélte, hogy a rendőrség szennyését ne teregezzük ki, ellenben a pénzt mielőbb meg kell szerezni, s kellő kiképzés után az átszervezést végre kell hajtani.

Akkoriban egyáltalán azt véltem, hogy ez inkább személyes hiúság, s a hatalomra való törekvés Bokornál. Hittem ezt annál is inkább, mert nekem, de másoknak is (Pálffy, dr. Csillag, Galiba stb.) több ízben kijelentette a fia, hogy Bokor Antal majd megmutatja, hogy nem lehet vele kibabrálni, ha kell 10000 emberrel vonul be Szegedre.²⁸ A fia is több esetben említette, hogy rövidesen igen nagy változás lesz, s csodálkozni fog egész Szeged. E beszédekre őszintén szólva nem sokat adtunk, mert különféle felelőtlen kijelentések számos esetben hangzottak el részéről.

Ha most utólag végig gondolok a dolgokon, s miután Tömpe főtanácsos²⁹ is tájékoztatott e dolgokról, úgy kénytelen vagyok a következő dolgokról említést tenni. December havában az oroszok állítólag feljelentés alapján le akarták tartóztatni a fiamat, mert németnek jelentették be, noha fiam félzsidó, s német származásról szó sem lehetett. Ekkor úgy a kommunista párt, valamint Bokor is eljárta ez ügyben, s igen erélyesen követelte, hogy fiamat ne bántsák. Az átszervezés betervezése után, mikor a német ügy már teljesen elsimult, s maga Szuhinov őrnagy kijelentette, hogy az egész nem komoly dolog, s csak nyugodtan dolgozzak, nyilván valakinek nem tetszett, hogy rendőrpáncsnok vagyok, egyszerre beidézett az orosz titkosrendőrség – erről különben Komócsin is tud – s oly kérdéseket tett fel, mintha én a háborúban részt vettem volna, s Ukrajnában sok orosz, s zsidót tettem volna el láb alól. Annak igazolása, hogy egyáltalán nem voltam a fronton, hanem a szőregi gyárban dolgoztam, könnyen igazolható volt, s kétszeri kihallgatás után elbocsátottak. Március 16-án a kormányhoz Debrecenbe az a bejelentés érkezett, hogy Komócsin, Diczfalussy, s még négyen a proletárdiktatúrát akarják Szegeden kikiáltani, s a legerélyesebb intézkedést tegyék meg. A kormány részéről ekkor dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkár autóján külön megérkezett Szegedre, s állítólag ha arra szükség lett volna, le is tartóztatott volna többünket, mert a legzavarosabb hírek érkeztek működéséről Debrecenbe. Természetesen ez ügy kivizsgálást kértem úgy magam, mint az érdekeltek nevében a Nemzeti Bizottságtól. A Nemzeti Bizottság e kérést magáévá tette, s felirattal fordult a kormányhoz. Azonban mai napig ez ügy érdemileg kivizsgálva nem lett, csupán az lett megállapítva, hogy e hír Szegedről érkezett Debrecenbe. Hogy kinek lehetett érdeke ily híreket korpoltálni, azt talán a jelenlegi vizsgálat alapján meg lehetne állapítani. Tudomásom szerint Szirmay, a dél kerületi kommunista párt titkára, Gombkötő, s talán dr. Pálffy tudna ez ügyben felvilágosítással szolgálni. Benyomásom, hogy a felemlített dolgok nem különálló véletlenek, hanem valahogy okozati összefüggésbe hozhatók egymással.

Az anyagiakra vonatkozólag még csak azt óhajtom előadni, hogy napiparancsban állandóan sürgettem a bűnjelek rovincsolását, s azoknak illetékes helyre juttatását, mert különféle panaszok érkeztek, hogy a bűnjelek egy része eltűnik. Bokor kapitány ezt állandóan ígérte is, hogy azonban a Hutter udvarban elhelyezett anyagról van-e már leltár, azt csak a nyomozás fogja megállapítani. Számos panasz érkezett, hogy a

bűnjelek nyomban szét lettek osztva, s nem kerültek rendeltetési helyükre. Hogy mi a tényállás, azt a mostani kivizsgálás fogja megállapítani.

Megjegyezni kívánom még azt, hogy a külterületi kapitányságnak kiadott parancsok nem lettek pontosan végrehajtva, így pl. az őrsök leváltására vonatkozó honvédelmi rendelet csak most 25-én a felügyelőség, ill. a főkapitányság rendeletére lett végrehajtva, mert az őrsök erre rendelkezést nem kaptak, holott már legalább 3 hete a rendelkezés kiment.

Kmft.

Diczfalussy

[ÁBTL 3. 1. 9. V-33194. Géppel írt szöveg, Diczfalussy aláírásával és egy olvashatatlan aláírással.]

7. Tömpe András jelentése a Magyar Kommunista Párt pártszervezeteinek a Bokor-üggyel kapcsolatos tevékenységéről, 1945. április 30.

Szigorúan bizalmas!

Pártszervezeteink működése a rendőrséggel kapcsolatosan

Mindenekelőtt a Bokor-ügy kapcsán, de a szentesi Lakos-ügy³⁰ kapcsán is felmerül a kérdés, hogyan engedhették pártszervezeteink ilyen messzemenően kifejlődni a reakciós szervezkedést anélkül, hogy vele szemben határozott elhárításba kezdtek volna. Megállapítható, hogy dél-területi titkárságunk és a helyi pártszervezetek közel sem foglalkoztak annyit a rendőrség kérdésével, mint amennyire a reakció elleni harc sikeres lefolytatása szempontjából szükséges lett volna. Amennyiben pedig az elvtársak foglalkoztak a rendőrségi kérdésekkel, úgy egy bizonyos mechanisztikus, helyenként kifejezetten opportunistá álláspontot képviseltek, amennyiben a belügyminisztériumtól, vagy a pártközponttól vártak közbelépést olyan kérdésekben, melyeknek megoldása saját feladatuk lett volna, valamint visszariadtak a reakcióval szembeni erélyes fellépéstől és tűrhetőbbnek tartották a lappangó veszély fenntartását.

Konkrétan a Bokor-ügyben megállapítottam azt, hogy Szegedre érkezésemkor az elvtársak tele voltak panasszal, de egyáltalán nem készítették elő technikailag, taktikailag és politikailag a helyzetet az eljárás lefolytatására. Sokkal inkább pletykálódásnak látszott a vádaskodás, mintsem komoly jegyzőkönyvekkel alátámasztottnak, holott komoly események történtek a rendőrségben vezető és a pártban vezető elvtársak tudtával. Ezt azonban nem rögzítették írásban, nem sorakoztatták fel a tanúkat és hagyták, hogy pusztá szóbeszéd maradjon az egész. A rendőrség elé a párt nem állította fel élesen a reakció letörésének a feladatát és maga a pártvezetőség sem foglalkozott határozott formában a kérdés hogyan való megoldásával. Hivatkoztak arra az elvtársak, hogy az oroszok tartják Bokort, hogy nem lehet őt elfogni, hogy embereit nem lehet lefegyverezni lázadás veszélye nélkül, hogy be fog vonulni a kulákrendőrség Szegedre és véres összeütközések lesznek, stb., stb.

Keresztes elvtárs távolléte miatt nem vett részt az értekezleteinken. Szirmai elvtárs, noha ezt megelőzően nem elég aktívan kezelte a kérdést, most azonban helyes álláspontot képviselt. Pickler elvtárs igen passzív volt, éppúgy, mint Komócsin Mihály elvtárs. Komócsin Illés elvtárs a végletekig ragaszkodott ahhoz, hogy Bokort csaljuk Pestre és itt intézzük el az egész ügyet, minden szegedi karhatalom igénybevétele nélkül. Galiba elvtárs, aki a rendőrségen a személyzeti ügyek előadója, ugyancsak passzív álláspontot foglalt el, míg Diczfalussy Komócsin Illést támogatta. Hosszú órák vitába került, míg sikerült keresztülvinni azt az álláspontot, hogy katonailag jól előkészítve Szegeden folytatjuk le az ügyet, őrizetbe véve Bokort és legfőbb alvezéreit, lefegyverezve a kulákrendőrséget, felváltva azt megbízható szegényparasztokkal. Egy

éjszaka alatt felvételtem 13 különböző személy által aláírt 10 jegyzőkönyvet, melyek határozott képet adnak Bokor tevékenységéről.

Az orosz városparancsnokkal és annak politikai helyettesével rövid idő alatt tökéletesen megértettem a helyzetet és mindenben támogatásukat ígérték meg. Az egész akció lebonyolítása tervszerűen, a legkisebb összeütközés és rendbontás nélkül zajlott le. Ez a tény a pártközi konferencián megjelenteket nagymértékben befolyásolta abban, hogy megszabaduljanak a Bokorról terjesztett legenda alapján kelt félelmüktől. Bebizonyult, hogy a demokrácia erősebb Szegeden a reakciónál, csak merjen fegyvereivel élni.

A vezető elvtársakkal lefolytatott záró megbeszélésen megállapítottuk azt, hogy az egész akció lefolytatható lett volna személyem közbejötté nélkül is, amennyiben ők elejétől fogva számon tartják a reakció szárnypróbálgatásait és résen állva idejében lecsapnak arra. A jövőbeni jó munka biztosítása végett határozatot fogadtak el. 1.) hogy a tanyavilágban rendszeresen gyűléseket tartanak, keresztül járva a Bokor által befolyásolt vidéket és ellentámadásba mennek át, 2.) hogy egy általános rendőrségi frakciót és egy külön politikai osztályfrakciót állítanak fel, mely a pártvezetőség egyik tagja vezetése alatt jön össze, egyelőre hetenként legalább egyszer, 3.) hogy a pártvezetőség egyelőre minden ülésen foglalkozik a rendőrség ügyeivel és minden kérdésben határozottan és gyorsan állást foglal.

Bokor szegedi, éppúgy, mint Lakos szentesi letartóztatásánál a szempontom volt, hogy az üggyel a helyi demokratikus erőknek kell megbirkózniuk. Épp ezért nem küldtem őket Pestre. Ugyanez okból a helyi sajtóban lehozott cikkekben nem engedtem, hogy a minisztérium, vagy a magam szerepe emelkedhessék ki, hanem mint a helyi demokratikus erők fellépésének a következményét állítottam be a letartóztatásokat. Nem hagyható említés nélkül a Bokor-ügy kapcsán, valamint a szentesi Lakos-ügy kapcsán Karácsonyi főispán³¹ elvtársunk messzemenően opportunista álláspontja. A belügyminiszterhez küldött feliratában ő mindkét esetben az illetők áthelyezését kérte mindössze, és egyetlen lépést nem tett az irányban, hogy az illetők ne árhassanak többé akár a saját megyéjében, akár bárhol másutt (lásd: 19. sz. mellékletet, valamint a szentesi anyag 1. sz. mellékletét)³²

Budapest, 1945. április 30.

Tömpe András

[PIL 274. f. 11/6. ő. e. Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztály iratai. Géppel írt szöveg Tömpe András aláírásával.]

8. Tömpe András jelentése a szegedi külterületi rendőrségről, 1945. május 4.

Jelentés
Szeged város és külterülete rendőrségéről³³

II. Külterületi rendőrség

Szeged város külterületi rendőrségének vezetője Bokor Antal rendőrkapitány volt. Eddig még nem ellenőrzött állítások szerint Bokor Antal ugyancsak régi rendőrkapitány, akit a proletárdiktatúrában kifejtett tevékenységéért az ellenforradalom nem igazolt, illetve állítólag 1924-ben nyugdíjba küldött. Az orosz hadsereg bevonulása előtt fuvarozással foglalkozott és kis földbirtoka volt. Az orosz hadsereg bevonulása után Bokor átvette Szeged külterülete polgárőrségének parancsnokságát és az idők folyamán egy több mint³⁴ ezer főnyi, nagyjából felfegyverzett tanyai rendőrséget állított fel. Ennek a rendőrségnek a felépítésénél vezető szempontja volt a módos parasztgazdák bevonása és a szegényparasztok lehető távol tartása, illetve az utóbbiak megfelelő felügyelet alá való helyezése. Előfordult, hogy szeged városából kiküldött megbízható polgárőrséget

lefegyverezte a fegyvereket kulákoknak adta át, akik elrejtették. Motorbiciklit és engedélyt adott ki, rádiót adott kézbe reakciós, ellenséges elemeknek és lépten-nyomon biztosította a régi reakciósok vagyonát. Így a nagygazda polgárőrök nem láttak el általános rendfenntartó szerepet, pusztán oroszok közeledtekor előhúzták a fegyvert és saját vagyonukat védték. Az oroszokat rendszerint ők maguk kísérték át a szegényparasztokhoz, akiket már mint polgárőrök kényszerítettek arra, hogy az oroszok követeléseinek eleget tegyenek és amikor a szegényparasztok azon méltatlankodtak, hogy mindent csak tőlük visznek el, de a nagygazdák csúre és élelemtára érintetlen marad, akkor ezeket a kulák polgárőrök alaposan elverték. Ez a polgárőrség maga is nagy számban szedett össze ingóságokat, lovakat, élelmet, takarmányt stb. és ennek egy részét Szegeden egy raktárban helyezte el. Sem nem leltározták ezeket a holmikat, sem nem számoltak be róluk felettesüknek, a szegedi főkapitánynak. Amikor a szegedi politikai osztály nyomozást indított e raktár ügyében, Bokor fegyveresen mozgósította a tanyai rendőrséget és azzal fenyegetőzött, hogy bevonultatja azt Szegedre és szétveri vele a szegedi rendőrséget és a kommunista pártot. Az ügyet elsimították, és így nem került sor a bevonulásra. Bokor és emberei lépten-nyomon provokálták a Szegeden működő jugoszláv hatóságokat. Amikor egy alkalommal a szegedi jugoszláv katonai bizottság egy hadnagya felkereste Bokort, hogy fényt derítsen egy néhány alaptalan feljelentésre, Bokor polgárőrei agyba-főbe verték ezt a jugoszláv hadnagyot és kidobták. Gromov Misa őrnagy, a jugoszláv katonai bizottság szegedi vezetője elégtételt kért ez ügyben és Diczfalussy főkapitány megindította a nyomozást. Erre Bokor azt állítva, hogy Gromov kéri a nyomozás megszüntetését, leállította az ügyet.

Megállapítást nyert, hogy a régebben szegénysorban élő Bokor az orosz hadsereg bevonulása óta komoly vagyonra tett szert. Házat épített magának, két vagon kukoricát és 27 lovat használt saját céljaira, illetve adott el, vagy kölcsönzött ki busás fizetés ellenében. Mikor a Bokor fennhatósága alá tartozó területekre a németek ejtőernyővel négy odavalósi nyilast dobtak le, Bokor tiltakozott egyrészt az ellen, hogy a nyomozást a szegedi politikai osztály az ő területén folytathassa, másrészt az ejtőernyősök kihallgatásakor az orosz parancsnokság előtt azt a tanácsot adta nekik, hogy mondják azt, miszerint pusztán menyasszonyuk meglátogatására szánták el magukat a visszatérésre és semmi politikai, vagy katonai feladatot nem vállaltak. Röviddel Szegedre érkeztem előtt jelentették, hogy Bokor rokonának, vitéz Bokor Zoltán századosnak, aki általánosan ismert szélsőjobboldali és birtokáról elmenekült a németekkel, 46 hold szőlejét és ezen felül szántóját nem engedi felosztani. Nyolc fő[s] polgárőrséget állított a birtok védelmére és megfenyegette a földgénylő bizottságot, hogy agyonlövetei azt, aki a földhöz mer nyúlni. (lásd: 1. sz., 2. sz., 3. sz., 4. sz., 5. sz., 6. sz., 7. sz., 8. sz., 9. sz., 10. sz., 11. sz., 17. sz., 18. sz. mellékleteket)³⁵

Fentiek alapján Bokor azonnali őrizetbe vételét láttam szükségesnek, ami az orosz parancsnoksággal egyetértésben meg is történt. A főispán helyettese Pálffy pártközi³⁶ értekezletet hívott össze e tárgyban, mely ugyancsak méltányolta a letartóztatás szükségességét és oly értelmű határozatot hozott, hogy a pártok kimenjenek a tanyavilágba és gyűléseken tájékoztassák a Bokor által befolyásolt, vagy terrorizált parasztságot a történekről. Így a Bokor által vezetett ellenforradalmi szervezkedés szétzúzása a szegedi demokrácia megerősödését kell, hogy maga után vonja.

Bokor letartóztatásával egyidejűleg előre felállított katonai terv szerint biztosítottuk, hogy alvezéreit lefegyverezzék és a tanyavilág nyugalma Szeged városából odarendelt megbízható polgárőrséggel biztosítsák. További letartóztatások még folyamatban vannak.

A Szegedi Nemzeti Bizottság elnöke nyilvánosság előtt felkért, hogy tolmácsoljam a belügyminiszter úr részére a Szegedi Nemzeti Bizottság üdvözlétét és köszönetét abból az alkalomból, hogy a demokrácia védelmére erélyesen és sikeresen mozgósította az új magyar államhatalmat.

Ugyancsak a pártok közös határozata alapján szeged napilapja, a Délmagyarország részletesen foglalkozott Bokor letartóztatásával.³⁷ (lásd: 21. sz. melléklet) A külterületi rendőrség parancsnokságát Kálló Lajos vette át, aki eddig a

szegedi nyilas büntetőszázad jól bevált parancsnoka volt. Kommunista, igen határozott, jó fellépésű, munkáját odaadással végző ember.

A tanyai rendőrség tisztogatása hosszabb művelet és ennek lefolytatása még ma sem fejeződött be teljességében. Szükséges lenne rövid időn belül ellenőrizni az irányelvek végrehajtását.

(Említésre méltó, hogy az április 28-i Népszava (lásd: 22. sz. melléklet) azt közli, hogy az ellenforradalmi szervezkedés és szabotázs címén letartóztatott Bokor Antal rendőrkapitányt szabadlábra helyezték. Ez a közlés nem felel meg a valóságnak és megindítottuk a nyomozást a hír eredete iránt, valamint Szakasitson keresztül felkértük a Népszavát a cáfolat lehozására. A budapesti sajtót ugyancsak informáltuk a Bokor-ügyről.)

Budapest, 1945. május 4.

Tömpe András
rendőrfőtanácsos

[PIL 274. f. 11/6. ő. e. Magyar Kommunista Párt Karhatalmi Osztály iratai. Géppel írt szöveg Tömpe András aláírásával.

]

- ¹ Az 1944. december 28-i minisztertanácsi jegyzőkönyv. In: *Dálnoki Miklós Béla kormányának (Ideiglenes Nemzeti Kormány) minisztertanácsi jegyzőkönyvei, 1944. december 23. – 1945. november 15.* Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta Szűcs László. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 1997. 94–95.
- ² Az 1945. január 4-i minisztertanácsi jegyzőkönyv. *Dálnoki* i. m. 103.
- ³ Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 13/194. M. E. számú rendelete a közbiztonság fokozottabb biztosításáról. *Magyar Közlöny*, 1945. január 4. 1. sz. 2.
- ⁴ Az 1945. január 12-i minisztertanácsi jegyzőkönyv. A tervezet készítői az állományt tekintve a trianoni országterülettel számolva (!) 30 ezer főnyi legénységben és 3 ezer tisztben, illetve fogalmazóban gondolkodtak. *Dálnoki* i. m. 113–120.
- ⁵ A belügyminiszter 5.006/1945. B.M. sz. rendelete az újonnan létesült közbiztonsági szervek tevékenységének kiterjesztéséről. *Magyar Közlöny* 1945. január 27. 2. sz. 3.
- ⁶ Az 1945. január 18-i minisztertanácsi jegyzőkönyv. *Dálnoki* i. m. 126–127.
- ⁷ Az 1945. március 28-i minisztertanácsi jegyzőkönyv. Uo. 300–302.
- ⁸ Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1.690/1945. M. E. sz. rendelete a csendőrség felosztásáról és az államrendőrség megszervezéséről. *Magyar Közlöny* 1945. május 10. 26. sz. 3–4. valamint Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1.700/1945. M. E. sz. rendelete a Magyar Államrendőrség felállításáról. Uo. 4–5.
- ⁹ Belügyminisztériumi tájékoztató a rendőrségi átszervezésekről. *Szabad Nép*, 1945. június 10. 7. valamint PIL (Politikatörténeti Intézet Levéltára) 274. f. 11/6. ö. e.
- ¹⁰ Dr. Nagy Imre rendőrkapitány jelentése a belügyminiszternek. 1945. május 3. PIL 274. f. 11/6. ö. e.
- ¹¹ A szegedi külterleki rendőrség létszámkimutatása 1945. április 22-én. ÁBTL 3. 1. 9. V-33194
- ¹² Lásd 1. sz. dokumentum. A szegedi külterleki rendőrség átszervezésével megbízott bizottság ülésén készített jegyzőkönyv. 1945. január 23. PIL 274. f. 11/6. ö. e. Egy március 19-i tervezet szerint a szegedi (és a külterületi) rendőrséget az alábbiak szerint kívánták átszervezni: Politikai osztály, Bűnügyi osztály, Igazgatásrendészeti osztály, Rendőri büntetőbírói osztály, Gazdasági Hivatal, Segédhivatal, politikai detektívcsoporthoz, valamint detektívtestület, és Osztályparancsnokság. A körzeti őrsök (szatymazi, öszeszéki, balástyai, fehértoi, gajgonyai, csengelei, felsővárosi, vagy felsőközponti, feketeföldeki, zékányi, csorvai, nagyszéksői, domaszéki, feketeszéli, királyhalmi, mórhalmi, átokházi, szentmihályteleki, rókusi feketeföldeki, röszei) irányítására és ellenőrzésére 2 lovas rendőrfelügyelő lenne rendszeresítve. Az őrszemélyzeti létszám 400 fő lenne, ebből 40 lovasítva és a 18 körzeti őrsön átlagosan 1 parancsnok 4 főnyi összlétszámmal működne. Szeged tjv. város rendőrségének szervezete. 1945. március 19. PIL 274. f. 11/6. ö. e.
- ¹³ Véghatározat Bokor Antal rendőrhatalmossági felügyelt alá helyezéséről. 1946. május 4. ÁBTL 3. 1. 9. V-33194/1.
- ¹⁴ Tömpe András (1913–1971) gépészmérnök, rendőrfőtanácsos, diplomata. 1934-től tagja volt a Kommunisták Magyarországi Pártjának (KMP), 1937-től részt vett a spanyol polgárháborúban, 1944-ben partizánként harcolt a szovjet csapatok oldalán. 1945 januárjában, Debrecenben Erdei belügyminiszter megbízta a politikai rendőrség megszervezésével, és a Péter Gáborral folytatott rivalizálás, hatalmi harc után, 1945 májusában a Magyar Államrendőrség Vidéki Főkapitánysága Politikai Rendészeti Osztályának lett a megszervezője, vezetője.
- ¹⁵ A „kiskirály” kifejezést ekkorra már egyes – a hatalmukkal visszaélő – rendőri vezetők szinonimájaként használták több korabeli dokumentumban is. Egy 1945 októberében keltezett, a belügyminiszterhez írt jelentés szerint: „[...] a Belügyminiszter Úr által „kiskirályoknak” elnevezett s ma már országsszerte e kifejezéssel illetett rendőrhatalmossági egyes vezetők a legelképezhetőbb s kultúrállamban el nem képzelhető terror alatt tartják a lakosságot.” Levél a belügyminiszterhez a Vidéki Főkapitányság bűnügyi osztályának megszüntetése tárgyában, 1945. október 18. MOL XIX-B-1-r-183-270725/1945, valamint A vidéki politikai rendőrség konferenciájának jegyzőkönyve, 1945. október 1–3. PIL 274. f. 11/12. ö. e. és Jegyzőkönyv a MKP Központi Titkárságának üléséről, 1946. július 27. PIL 274. f. 4/146. ö. e.
- ¹⁶ Tömpe András jelentése Szeged város és külterülete rendőrségéről. 1945. május 4. Lásd 8. sz. dokumentum. Megjegyzendő, hogy Bokor maga is tagja volt az MKP helyi szervezetének.
- ¹⁷ Jellemző módon a politikai osztály kezdetben a szovjet felségjelvényt, a vörös csillagot használta bélyegzőjén, majd május elején tértek át a magyar – a koronás címet ábrázoló – bélyegző használatára. Dr. Nagy Imre rendőrkapitány jelentése a belügyminiszternek. 1945. május 3. PIL 274. f. 11/6. ö. e.
- ¹⁸ A szegedi jugoszláv katonai bizottság tagjának feljegyzése. 1945. április 22. PIL 274. f. 11/6. ö. e.
- ¹⁹ Tömpe András jelentése Szeged város és külterülete rendőrségéről. 1945. május 4. Lásd 8. dokumentum.
- ²⁰ Uo.
- ²¹ Dr. Nagy Imre rendőrkapitány jelentése a belügyminiszternek. 1945. május 3. PIL 274. f. 11/6. ö. e. Lásd 4. sz. dokumentum.
- ²² Kozsevnyikov ezredes feljegyzése Bokor Antálról. 1959. április 6. (fordítás oroszról) ÁBTL 4. 1. A-1341/200.
- ²³ A BM Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztálya feljegyzése Bokor Antálról. 1960. július 20. ÁBTL 3. 1. 9. V-33194/1. A korabeli állambiztonsági nyilvántartó rendszerben az ún. kutató nyilvántartásba kerültek az alapnyilvántartásban szereplőknél kevésbé veszélyesnek ítélt személyek. Ilyenek voltak például mindazok, akiket az állam és társadalmi rend elleni bűncselekmény miatt elítéltek, de már amnesztiában részesültek, a nem kellően bizonyított politikai jellegű bűncselekmények elkövetői, az 1945. előtti erőszakos szervezetek vezetői és hivatásos állományú tisztjei, az 1945. előtt és után működött jobboldali pártok vezetőségi tagjai, a felosztott szerzetesrendek aktív tagjai stb.
- ²⁴ Helyesen: Örley

- ²⁵ Galiba Imre a Szegedi Rendőrfőkapitányság Politikai osztályának nyomozója, Diczfalussy Ferenc a Szegedi Rendőrfőkapitányság vezetője, Komócsin Illés a Szegedi Rendőrfőkapitányság Politikai osztályának vezetője volt.
- ²⁶ A szovjet csapatok szegedi bevonulása (1944. október 11.) után, 1944 decemberében, a Szegedi Közrendészet Vezetője Sztanykovszky Tibor lett. Nem tudjuk, hogy vajon a fenti irat keletkezésekor (1945. május 2.) is ő a közrendészet vezetője, mert egyes források szerint 1945-ben már a dorozsmai járás rendőrkapitánya volt. Sztanykovszky 1918. október 31-én részt vett Tisza István miniszterelnök meggyilkolásában. Tagja volt a Forradalmi Katonatanács Központi Intézőbizottságának, illetve a KMP-nek. 1920-ban kötél általi halálra ítélték, majd ítéletét 17 éves börtönbüntetésre változtatták. Szabadulása után belépett a nyilas pártba, ezért 1945-ben internálták, és ezután lett a dorozsmai járás rendőrkapitánya. Hivatali visszaélések miatt azonban leváltották tisztségéből, letartóztatták, majd a dunántúli svábok kitelepítésében vett részt. Lásd: Pölöskei Ferenc: *A rejtélyes Tisza-gyilkosság*, Budapest, Helikon, 1988., valamint Péter László: Hová lett Sztanykovszky? *Magyar Nemzet*, 2006. május 27. 36.
- ²⁷ Pálfy György (1904–1970) jogász, 1944. október 17-től Szeged város polgármester-helyettese, előtte 1944. október 11-től (a szovjet csapatok bevonulása után) a polgármesteri teendőket is ellátta.
- ²⁸ Valószínű elírás, minden más dokumentum maximum 1000 főre teszi a Bokor által mozgósíthatónak vélt külteleki rendőrök számát.
- ²⁹ Helyesen: rendőrfőtanácsos
- ³⁰ Lakos József szentesi rendőrkapitányt – aki már a Horthy-korszakban is a helyi rendőrségnél teljesített szolgálatot – a helyi kommunista párt nyomására a Nemzeti Bizottság 1945. január 5-én koholt vádakra hivatkozva felmentette hivatalából. Csongrád vármegye alispánja azonban január 14-én visszahelyezte őt állásába, később 1945. április 24-én mégis – éppen a Tömpe-féle vizsgálat eredményeképp – internálták. 1946. február 13-án Futó Dezső kiscigazda nemzetgyűlési képviselő interpellációjának hatására szabadon engedték, de felsőbb pártutasításra (Dadi Imre kommunista nemzetgyűlési képviselő később erre hivatkozott) helyi kommunista aktivisták a kórházi ágyán 1946. március 8-án brutális kegyetlenséggel meggyilkolták. Bővebben: Barta László–Virágos István: *A Lakos-gyilkosság*. Szentes Város Polgármesteri Hivatala, Szentes, 1992., valamint Ständeisky Éva: *A Lakos-ügy*. *Magyarország*, 1989. 34–36. sz.
- ³¹ Karácsonyi Ferenc (1889–1966) Szeged város és Csongrád vármegye főispánja 1945. és 1950. között.
- ³² A mellékletek sajnos nem találtam meg a levéltári iratok között.
- ³³ A dokumentum első részét (Tömpe jelentése a szegedi városi rendőrségről) nem közlöm.
- ³⁴ A „mint” szó kézzel írva.
- ³⁵ Jelen dokumentum hivatkozott mellékleteit – tanúvallomási jegyzőkönyveket – nem közlöm.
- ³⁶ Véleményem szerint elírás, Tömpe itt a polgármester-helyettesre, Pálfy Györgyre gondolhatott. Lásd 27. sz. lábjegyzet.
- ³⁷ Ellenforradalmi szervezkedés, ellenforradalmi puccsra készülődés és a földreform végrehajtásának elszabotálása miatt letartóztatták Bokor Antalt, a szegedi külteleki rendőrség vezetőjét. *Délmagyarország*, 1945. április 24.